

Posudek na bakalářskou práci Dominiky Hudecové "Vplyv příchodu vysídlených Němců na hospodářský vývoj Spolkovej republiky Nemecko". FSV UK, Praha 2012

Ve své bakalářské práci chce autorka především odpovědět na otázku, zda příchod masy Němců přesídlených na území Německa po druhé světové válce ze zemí střední Evropy mohl působit jako "výrazný brzdící faktor" ovlivňující poválečnou hospodářskou obnovu Německa, konkrétně jeho západních okupačních zón. (s. 3) Z řady možných se soustřeďuje na jeden z nejpálčivějších problémů poválečné hospodářské a sociální politiky, na proces začleňování této specifické skupiny obyvatelstva do práce. Na tomto základě pak buduje strukturu své práce: po obecné charakteristice poválečného vývoje v Německu, se věnuje hospodářské situaci se zvláštním zřetelem k měnové reformě v červnu 1948, základním charakteristikám vysídlelců, relevantním z hlediska jejich pracovního uplatnění, a konečně vývoji na pracovním trhu západních okupačních zón. Ne vždy se jí ovšem daří tato dílčí témata kompaktně uchopit, což vede k různým překryvům a poměrně častým opakováním, např. otázka územního rozmístování přesídlenců se objevuje ve "Všeobecných aspektech vývoje" (1.1), ve "Východiskových faktech o vysídlelcích" (4.) a konečně "Pracovní trh" (5.). Podobně je záhadou, proč se některé základní charakteristiky situace na německém pracovním trhu z ničehonic objevují v kapitole "Východiskové fakty o vysídlelcích". (s. 19)

Mohlo být určitě ku prospěchu práce, že se autorka rozhodla provést tři byt' poměrně stručné sondy, které popisují problémy boje s nezaměstnaností přesídlenců ve třech spolkových zemích, v Hesensku, Bavorsku a Hannoveru. V textu však nakonec tohoto potenciálu nevyužívá, přinejmenším v tom smyslu, že nikde neporovnává přístupy těchto zemí k začlenění přesídlenců na pracovním trhu a nevyvozuje žádné závěry ohledně použitých strategií. Navíc nejsou zcela jasná kritéria výběru těchto tří případů. Bavorsko slouží jako příklad převážně zemědělského regionu a Hamburk jako příklad průmyslové oblasti (specifika městského státu a nejnámennějšího německého přístavního města zde nejsou zmíněna, zřejmě lepším příkladem by bylo Porúří). Zato Hesensko je vybráno proto, že zde podle názoru autorky byla vysídlelecká otázka zvládnuta "poměrně" rychle. (s. 4) Z hlediska výběru blíže představovaných případů zůstává trochu záhadou, proč autorka věnuje tolik pozornosti francouzské okupační zóně a jejím specifikám. (s. 10-11)

Je zajímavé, že práce nemá explicitně vymezený časový rámeček. Těžiště leží v prvních poválečných letech, z nichž vcelku logicky výrazně vystupuje měnová reforma. Konečným mezníkem se zdá být rok 1950, zřejmě tedy nastartování rychlého hospodářského růstu SRN v důsledku "korejského boomu", nicméně např. poukazy na Lastenausgleichsgesetz (1952) rozšiřují časovou perspektivu dále. Práce dospívá k závěru, že příliv vysídlelců žádný výrazně negativní faktor pro obnovu hospodářství nepředstavoval, naopak v řadě ohledů znamenal "pozitivum". (s.34) Zdá se ale, že tento soud spíše zohledňuje celkový, dnes velmi pozitivně hodnocený proces začleňování vysídlelců do západoněmeckého hospodářství než perspektivu let 1945-1950. Podíváme-li se např. na příslušné pasáže "Charty vyhnanců z vlasti" z roku 1950, nemáme pocit, že by problémy hospodářského a sociálního začleňování vysídlelců byly v jejich vlastní perspektivě již úspěšně vyřešeny.

Autorka si vybrala socio-ekonomické téma, ale její práce budí na řadě míst dojem, že v otázkách hospodářské a sociální politiky není právě doma. Důsledkem je, že není vždy schopna utřídit informace a přesvědčivě popsat sledované procesy v jejich složité vzájemné provázanosti - práce tak občas budí dojem jednotlivých excerpt ze sekundární literatury, o jejichž smyslu i vzájemné souvislosti autorka má jen velmi přibližné tušení. Její popis situace na pracovním trhu a státní politiky zaměstnanosti je díky tomu poměrně chaotický, s řadou a opakování a nepřesností. Pracovní trh např. není jen suma pracujících či osob hledajících práci, ale sociální subsystém, který má určitý právní a institucionální rámeček, ale o něm se

čtenář nedozví prakticky nic - existovala např. podpora v nezaměstnanosti a mohli na ní přesídlenci vůbec dosáhnout? Nejen toto by vyžadovalo alespoň zmínku. V prvních poválečných letech přetrvávaly principy nacistického "Arbeitslenkung" (řízení práce) z válečné doby. Umožnil tento systém nakonec flexibilnější začleňování vysídlenců do práce, nebo byl naopak brzdou? A vůbec: autorka má sice pravdu, když opakovaně ve své práci zdůrazňuje souvislost mezi hospodářskou situací obecně a situací na pracovním trhu. Přesto by ale v takto specializované práci bylo lze očekávat jasnější závěr, především zda zlepšující ekonomické postavení vysídlenců bylo dílem státní politiky zaměstnanosti či prostě dílem toho, že obecně bylo lépe.

Na některých místech by si čtenář určitě přál více informací, které by mu umožnily sledované procesy úplně pochopit. Co např. autorka myslí tím, když říká, že protože mnoho zaměstnanců dostávalo mzdy v bezcenných říšských markách, muselo hledat prostředky k obživě jiným způsobem, např. na černém trhu. (s. 22) Nejasné je, proč měnová reforma postihla "především" podniky vysídlenců (bylo jich skutečně tolik, že to bylo ekonomicky a sociálně relevantní?), takže se mnoho z nich stalo příjemci sociální podpory. (s. 23) Mnoho otazníků zanechává i popis důsledků měnové reformy na pracovní a sociální situaci přesídlenců. Jestliže, jak uvádí, před reformou přesídlenci často pracovali na stravu a byt, proč by měl nedostatek peněz po reformě nutit hospodáře dávat přednost lidem, kteří bydleli v místě nabídky práce (s. 24) - na první pohled se naopak zdá, že platby v naturáliích museli za dané situace přivítat.

Práce se na některých místech nevyvarovala nejasných, až konfúzních formulací. Proč si autorka myslí, že "nie úplne pochopitelne se počítalo s tým, že definitívnou bodkou za vojnou bude mierová konferencia s Nemeckom" (s. 6). Jak jinak ale měl být válečný konflikt ukončen než mírovou konferencí? Na jiném místě zmiňuje, že nákupy půdy byly po válce úředně regulované a že v roce 1949 přesídlenci dostali možnost získat usedlosti cestou koupě, pronájmu anebo "přiřazením" (s. 20) - znamená to, že do té doby tato možnost nebyla?

Ve výčtu těchto nejasností by sice bylo možné poměrně dlouho pokračovat, celkově však nelze upřít, že přes všechny problémy D. Hudecová předložila bakalářskou práci, která splňuje nároky kladené na tento typ kvalifikačních prací. Doporučuji proto práci k obhajobě a navrhuji ji klasifikovat stupněm "dobře".

V Praze, 10.6.2012

prof. PhDr. Jaroslav Kučera, CSc.
vedoucí práce